

helyet, amely mindig követni szokta a meg-hiusult reményeket...

Ezt az álmot követő napon történt, hogy Parkson oly gorombán megsértette. A sér-tés a haladás barátainak egy összejövetele után történt, melyet Parkson lakásában szoktak tartani.

A mai angol diákságnak egyik osztálya sem képviseli a megfelelő életmód és az igazi gondolkodni tudás nemes ideálját. A mi csodá-latos vizsgálórendszerünk véges-végig a leg-magasabbtól a legalacsonyabbig lehetővé teszi a minél csekélyebb gondolkodást. A south-kensingtoni diákoknak az életmódja azonban minden körülmények között ki nem elégítő és csak nagyon esetlegesen mutatnak törekvést a társadalmi élet jelenségeinek megismerésére iránt.

E törekvésnek egyik jele volt a haladás barátainak, egy egyesületnek az időszakos összejövetele, mely Lewishamnak a szocializ-musról tartott előadása nyomán létesült. Valamennyien egyetértettek abban, hogy nagy munkát kell végezni, hogy a világot jobbá tehessék, egyelőre azonban még a döntő cselekedetek ideje nem érkezett el.

A tagok Parkson lakásában szoktak talál-kozni, mert a haladás barátai között Par-kson, aki whitworthi diák volt és száz fontja volt évenként, volt egyedül elég gazdag ahhoz, hogy külön dolgozószobája legyen. A haladás barátai különböző korúak voltak, de legnagyobb részét igen fiatalok. Néhányan dohányoztak, mások füstölés nélkül tartották a pipát kezükben, inni azonban kávé-t ki-véve nem szoktak, mert az meghaladta az anyagi erejüket. Dunkerley, egy külvárosi iskolának kisegítő tanára és Lewishamnak volt kollégája Whortleyban, Lewisham aján-lása alapján vett részt az összejöveteleken. Valamennyien vörös nyakkendőt viseltek, kivéve Bletcherleyt, aki narancssárgát viselt, hogy mutassa művészi érzékét és Dunkerleyt, akinek a nyakkendője fekete volt kék pety-tyekkel, minthogy a kis magániskolák segéd-tanárainak adni kell a külső megjelenésükre. Az ügyrendjük annyiból állott, hogy bárki annyit beszélt, amennyit a többiek el tudtak szenvedni.

Rendesen a szocializmusnak saját maga által kinevezett Luthere, — neveléses Le-wisham! — vázolta a tárgyat, vagy azt, amit annak lehetett nevezni, ezen az estén azonban nyomott hangulatban is figyelmetlen volt. Lábat a karosszék támlájára vetve ült, ezzel is jelezve a lelkiállapotát. Egy csomag algéri cigareta — húsz darab ára öt pence — volt a zsebében és úgy látszott, mintha az volna a legfőbb törekvése, hogy még az est folyamán valamennyit elszívja. Bletcherley volt azon, hogy „A nő és a szocializmus” címen tartson előadást. Shelley munkáinak egy testes amerikai kiadását és Tennysonnak egy kötetét hozta magával; mindkettő a megjelölt helyeken hemzsegett a papírnye-lvektől. A monopoliumok megszüntetése mellett foglalt állást és bölcsődékek akarta helyettesíteni a családot. Előadása, a hol nem volt dagályos, ott keneteljes volt és nézeti szemelláthatóan nem találkozott tetszéssel.

Parkson lancashirei származású és hit-buzgó quaker volt; egyéniségét harmadik tényező gyanánt Ruskin tette teljessé, kinek munkái és frazeológiája teljesen betöltötték őt. Kifejezett rosszalással hallgatta Bletcher-leyt és erőlesen védelmére kelt a hitvesi hűség ősi hagyományának, melyet Bletcherley a házasság monopolisztikus intézményének nevezett.

— A szerelem és hűség tiszta és egyszerű régi elmélete elég nekem, — mondta Par-kson. — Ha mi ennek az ellenkezőjével be-szennyezzük a mi politikai mozgalmunkat...

— Te azt hiszed, hogy megvan még? — vetette közbe Lewisham, a ki első ízben szólalt meg ezúttal.

— Micsoda? — A tiszta és egyszerű régi elmélet. Is-merem az elméletet. Hiszek az elméletben. Bletcherley olyan szellemes, akárcsak Shelley. De ő is csak elméletet állít fel. Tegyük fel, hogy a férfi találkozik azzal a bizonyos neki-rendelt leánnyal. Az elmélet azt mondja, mindegy, hogy mikor. Nagyon fiatalon ta-

lálkoznak. Beleszeret. Minden nehézséggel dacolva nőül veszi. A szerelem nem törődik az akadályokkal. Ez az elmélet. Nagyszerű egy olyan ember számára, a ki száz fontot kaphat az apjától évenként. De hogy lehet ezt alkalmazni egy boltossegédré? ... Vagy hogy lehet alkalmazni egy kisegítő tanárra, mint Dunkerley? ... Vagy akár ... reám?

— Ilyen esetekben önmegtartóztatást kell gyakorolni, — mondta Parkson. — Hinni és bízni kell. A férfi, a ki érdemes arra, hogy szeressék, érdemes arra is, hogy várjanak rá. — Érdemes arra, hogy megvárják míg meg-öregszik? — kérdezte Lewisham.

— Az ember küzdelemre van rendelve, — szölt közbe Dunkerley. — Ne törődj a nehézségekkel, Lewisham. A létért való küz-delem kemény és kegyetlen és mégis ezt mondom. Kettőn tegyék össze az erejüket, és szövetkezzenek a boldogságra. Ha egy leány, a ki én akarok elvenni, így gondol-kozik, holnap elvénem. Pedig a piaci ér-tékem hetven font adósság.

Lewisham mohón, hirtelen érdeklődéssel nézte Dunkerleyt.

— Megtenné? — kérdezte. Dunkerley arczát könnyű pirulás futotta el.

(Folytatása következik.)

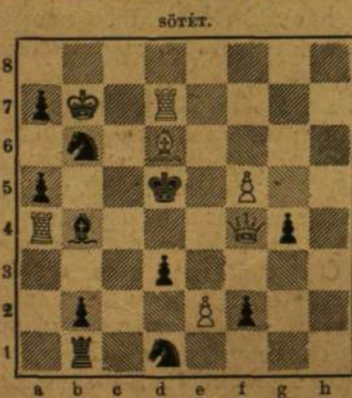
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Haraszti Gyula* dr. egyetemi tanár, a bölcsészeti kar. ezidei dékánja, a francia irodalom Európaszerte elismert kutatója, 63 éves korában Budapesten. — Nagy-setéti *Hoffmann Géza* kir. konzul Budapesten. — *Kolosváry Sándor* nagyváradi ékszerész Budape-ten. — *Szánthó István*, a Székelyvárosi Hirdető-vállalat igazgatója 62 éves korában Budapesten. — *Vági Móricz*, a győri kir. tábla volt elnöke és a kir. Kúria nyug. tanácselnöke Budapesten. — *Józan István* nagyszombati főszolgabíró Cséfalván. — *Fedák István*, a Beregmegyei Gazdasági Egyesület titkára, a magyar agrármozgalmak kiváló harczosa, Pestszentlőrinczen.

Özv. *Gál Istvánné*, szül. Paál Katalin 72 éves korában Tiszabecsen. — Alsódraskóczi *Morvay Jánosné*, szül. Dienes Ilona, a hadikétkérményes II. és III. osztályú Vöröskereszt-díszjelvény és az Augustus-aranyérem tulajdonosa, a társadalmi jótékonykodás egyik érdeműs vezéralakja, Mező-kövesden 59 éves korában. — *Bartha Mihályné*, szül. Dénes Juliánna, Székelymuzsnán. — *Szloboda Antónia* Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

3181. számú feladvány Zeppler Erich-től.

Világos indúl és a második lépésre máttot ad.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 1921. évi 11-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Tavasz elmúlt, a rózsának lehullott a szép virága.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL. Szerkesztéségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

Földes Margit-crème

szappan, poudert legjobban a világon! Mindenütt kapható

PÁLINKAFŐZŐSTÖR

zsirolvasztó- és mosástűstök vörösréz-ből. Vörösréz-rendszere szőlő-permetező. Szánkengerek. Pármelő alkátrészek gumiból és sárgaréz-ből. Szőlőmunka és préselő. Kúrkörözmorzsolók és daráló. Répavágók és szecskavágók. SZONTÁGH PÁL réz- és szeszszámgár Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

Tanítók, katolikus körök és egyetek figyelmébe.

Elhalt tanító igen terjedelmes szép könyvtára körülbelül 1500-2000 kötet, továbbá jó karban levő harmonium, használt szögona, kottákkal jutányosan eladó. Özv. Kakuja Mihályné, Nagylapos, Békés-megye.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherczeg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műlábakat, műkezeket, sárvékőket, kaskótokat, gummigörösr-hariznyákat stb. Dns válaszok az összes beteg-ápolási gummiárkban és műszerekben.

Hirdessen

lapunkban és tökéje gyarapszik!

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

a szívet-lelket nemesítő törté-netek, mesék, versek, ismeret-gazdagító olvasmányok való-ságos kincsháza.

Rendes munkatársai: *Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Kürthy Emil, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Fái Lenke, Beréngi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csánády Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos* stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és ide-gen költőktől a gyermekifjúságnak való költe-ményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában, Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

15. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, AUGUSZTUS 7.

Szerkesztéségi iroda: IV. Vármegye-utca 11. Előfizetési ára: a július-szeptemberi évnegyedre 60 korona. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona. Külföldi előfizetésekre a postailag meg-állapított viteldj is eszatólandó.

HOGYAN NYARAL BUDAPEST? — FÜRDŐZŐK AZ ÚJPESTI ÜLDŐ-N.

MAGYAR ILIÁSZ

REGÉNY A VÉCEKRŐL. — IRTA RÁKOSI VIKTOR.

(Folytatás.)

András Barnára nézett, a ki olyanformán vont vállat, mintha a dolog őt legkevésbé sem érdekelné, pedig a szíve ugyancsak nyugtalanul dörömbölt. Krantz úgy látszik, hogy biztassa őt, megszólalt:

— Meg kell tudnotok, hogy úgy az öreg báró, mint Klárka nagy súlyt fektetnek arra, hogy Barna a tanácskozáson ott legyen.

— Oh, oh, és minek köszönhetem ezt a szerencsét? — kérde Barna oly hangon, mely gúnyos akart lenni, de nagyon kevésbé sikerült.

— Az angol lánynak köszönheted édesem, a ki folytonosan rólad beszél. Már extra neved is van, úgy hívnak a kastélyban, hogy a görög Isten. És ez az elnevezés Klárkától ered.

Barna jónak látta a szoba egyik sötétebb sarkába sétálni, mert érezte, hogy minden vére az arcába tódul.

— A missz, — folytatta Krantz, — a legnagyobb rajongással beszél rólad. Egyszer azt mondta, hogy a Hyde-parkban minden asszonyszem utánad fordulna. Már azt az eszmét is megpendítette, hogy ő szeretne téged lefösteni...

Barna ez alatt összeszedte magát és most már nyugodt, de egy kissé bánatos hangon megszólalt:

— Ez az én pechem... mindenütt a társalkodónok és nevelőnk szeretnek belém. Úgy látszik, külsőm megfelel a legjobban elterjedt, vagyis a legközönségesebb ízlésnek. A műgyetemen két tanáromnak a házához jártam és mind a két helyről el kellett maradnom, mert a német kisasszonyok belém bolondultak. Hasonlíthatok a mozdírmák hőseihez.

Az ifjú tanár, kinek arcza olyan jelentéktelen és határozott vonások nélkül volt, hogy a tekintetnek szinte lehetetlen volt valamibe megkapaszkodni, savószerű szemével melankólikusan tekintett Barnára és így szólt:

— Szerencsés fickó vagy Barna és én irigyellek, én belém sohse volt még szerelmes senki. Soha asszony az édesanyámon kívül még nem csókolt.

Barna mester Libor vállára tette a kezét és mondta:

— Örülj neki fiacskám... én mondom neked, emlékezzél rá, hogy egész életedben boldog és megelégedett ember léssz. A nagy viharok téged mindég el fognak kerülni.

— Ugy van, — felelt az ifjú sóhajta, — én rá a közepszerű emberek élete, a tucatszemberek boldogsága és örömei várakoznak. Igazán nem tudom, hogy hálás legyek-e ezért a Gondviselésnek.

Libor mester tovább robogott. Barna pedig a szobájába vonult. Volt min rágódnia. Hogy Klárka őt elnevezte görög Istennek és hogy a két nő sokat foglalkozik vele, egészen kiforgatta magából. Végre is a gondokkája segítségével tudott csak lecsillapulni.

A gyűlés napján Barna kiváló gonddal öltözködött. Fölvette remek szabású angol ruháját, melyet sohse szokott viselni és mely direkt úgy volt készítve, hogy a test szabácsi tökéletességeit kiemelje. Mikor Aranka meglátta, tapsolt örömeiben.

Jaj de fess vagy Barna! Lám, lám, hát a tudós urakban is van egy kis hiúság? Igazán haragszom, hogy az én kedvemért sohse öltözködtél így ki. Ugy látszik, pályázol a misszre.

— Ne sérteges Arankám, mert rögtön visszabujok a leggyűrűtebb ruhámba.

— Azt nem fogod tenni Barna, mert én nem engedem. Mert nekem nagyon jól esik az a gondolat, hogy még elegancia tekin-

tetésben is túl teszel azokon az előkelő urakon.

Igy fecsegett a jókedvű asszony és Barna egy kicsit röstelkedett, de egy kicsit örvendett is. Egy idő óta olyan különös, a régi élettől annyira elütő lelki életet élt, hogy néha alig ösmert magára. Ebben az új és hol boldog, hol meg igen fájó világban álmatagulat botlott ide-oda. Milyen irigylendő az ember, a ki ezt a nagy válságot szerencsésen meg tudja úszni! Mert úgy látszik, ezen mindenkinek keresztül kell esni.

... A hatalmas természet két nyitott kandalló fűtötte, melyekben pattogva, ropogva nagy fahasábok égtek. Az alsó-sztrégovai had az asztal alsó végén foglalt helyet. Mikor Barna belépett, mely körmeghajlással üdvözölte az asztal másik, előkelőbb végét, a mit Klárka könnyű fejbiczenéssel viszonzott. (Milyen szomorúnak látszik, gondolta magában a leány. — Milyen sápadt! gondolta a fiú!) Klárka mozdulatlanul, kissé hátradőlve ült nagypája mellett, izgató fejt fáradtan a karszéj támlájára hajtva. Olyan volt, mint egy átfázott kis madár, mely a fa lombjai alatt meghúzódva búsan hallgatja az eső suhogását. A teremben a csöndes beszélgetés halk moraja hangzott, Sámson úr megvárta, míg mind elhelyezkedtek, akkor felállt, mintha beszélni akarna, majd újra leült, elővette zsebkönyvét és megtörölte homlokát. Ekkor odahajolt hozzá Krantz.

— Méltóságos uram, nem volna jó, ha a mai ülésről jegyzőkönyvet vezetnénk?

A báró álmélkodva nézett a buzgó ifjura.

— Mit akar maga vezetni?

— Jegyzőkönyvet kérem alásán, a hogy szokás.

— Hol szokás? — mordult rá a báró, — maga tán azt hiszi, hogy az alsó-sztrégovai hitelszövetkezet ülésén van? Csak maradjon veszteg.

Az ifjú tanár zavartan hebegett:

— Azt hittem, hogy az utókor... helyesebben a történelem... nagyon szívesen venné...

— Ugyan kérem, — szakította félbe a báró, — hiszen még azt se tudja, hogy miről fogunk beszélgetni, hát akkor minek csiáltja ide az utókort és a történelmet?...

A leforrázott ifjú visszahúzódott és Klárkára vetett egy panaszos pillantást. És a jószívű tündérke egy tekintettel megvigasztalta, mert ebből Krantz úr a következőket olvasta ki: *Ugyan ne vegye a szívére, nem látja, hogy szegény nagypapa mennyire ideges?* Az ifjú tüntetőleg zsebre vágta gondosan kihelyezett czeruzáját és olyan képet vágott, mintha jelezni akarná, hogy a mi itt történik, az őt egy cseppet se érdekli. Az öreg báró még egy kicsit tépelődött, a homlokát törölgette, kőhögött és végre megszólalt:

— Kedves barátaim és gyermekeim! Én Sztregovay Sámson, majdnem nyolcvan esztendeje élek és csak most jöttem rá, hogy miért születtem erre a világra és csak most jöttem rá, hogy egy hosszú, boldog és szerencsés életet az én Teremtőmnek még nem háláltam meg semmivel és csak most kezd bennem a sejtélem ébredni, hogy e tekintetben egy nagy feladat és kötelesség várakozik reám. Hogy miből áll ez a feladat és kötelesség?...

Itt Sámson úr elakadt, mert tekintete fiának, Jónak teljes közömbösséget kifejező, majdnem fagyos arczára esett. Az öreg báró érezte, hogy Jónak minden szavát élesen megkritizálja és ez zavarba hozta. Újra megtörölte homlokát és akadozó hangon folytatta:

— Azt tudjátok, hogy én szónokolni sohase szoktam. A főrendiházban sohase beszéltem, a megyegyűléseken is nagyon ritkán, akkor is egészen szakszerűen, mezőgazdasági kérdésekben. Bocssátok meg tehát, ha csak oly parasztosan, darabosan adom elő mondókámat. Ne várjátok tőlem szónoki szépségeket és czikornyákat... különben is a mit el fogok mondani, az maga olyan nagy dolog, hogy azt czifrázni nem kell. A kinek maga a tény a szívbe nem markol, azt még Demosthenes se lenne képes az úgynek megnyerni.

Itt megint Jóna nézett, de már többé nem félt tőle és zavara oszlani kezdett. Érezte, hogy a szíve átmelegszik és minden bátorsága visszatért. Azért hát abbahagyta a mentegetőzést és most már emeltebb hangon és folyékonyabban beszélt tovább.

— Magyarország ellen megindult a rablóhadjárat. Az én pribeli malmomat is elfoglalták és hűségese embereimet elkergették. Még jó ideig eltarthat, míg a katasztrófa idáig jut, épp azért idejekorán el kell készülnünk erre. A Sztregovay-család hatszáz esztendő óta mindég részt vett a haza védelmében és a kik ezekről a falakról mireánk néznek, elvárják tőlünk, hogy mi is teljesítsük kötelességünket... Gondoljátok meg fiaim és unokáim, hogy eljön az idő, mikor mi is ösökök leszünk és bizony mondom nektek, a mi arcképinket sohse akasztják ide a régiak közé, ha egyebet nem teszünk, mint a mit eddig cselekedtünk...

IV.

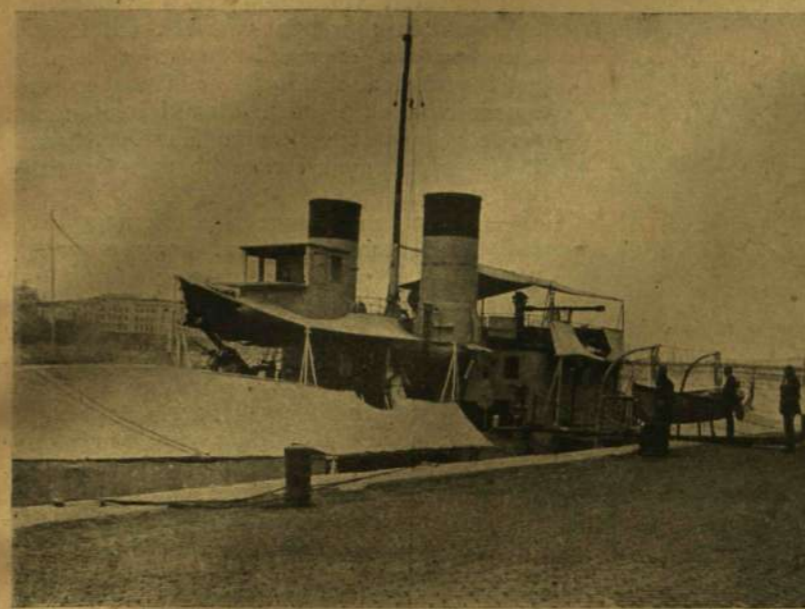
Apa és fia.

Hangja most már éreztetett volt és mondatai szabályos, egyforma hullámokkal gördültek tova, arcza kipirult a belső hévtől és látszott, hogy most már biztosnak érzi lába alatt a talajt.

— Halljátok döntő elhatározásomat, melyre ráteszem minden vagyonomat és életemet. Én, Sztregovay Sámson, eléje toppanok a betörőknek és oda kiáltom nekik: Ne tovább! És ezt megteszem, ha egyedül maradok is. (A termen a meglepetés moraja zúgott végig. Egy darabig élénk mozgás uralkodott és halk suttogás töltötte meg a levegőt, aztán egyszerre csend támadt és mindenki feszült figyelemmel tekintett az aggastyánra, a ki szünetet tartott.) A terem az esti szürkület árnyai kezdtek ráborulni. A szolgák friss hasábfákat vetettek a kandalló tűzére és a hatalmasan föllobogó lángok vibráló vörös fények vontak mindent. A falon függő fegyverek felvillantak, csillogtak és Barnának úgy tetszett, hogy a rájuk tekintő ösökök egyszerre egy lépést tettek előre és kardot rántottak, hogy Sámson báró mögé sorakozzanak. Az élők társasága mintha megmerevedett volna, ellenben a holtak mintha életre keltek volna.) Én, Sztregovay Sámson, karddal vágok magamnak utat a halhatatlanság csarnokába... a trójaiak tíz esztendeig védelmezték városukat egész Görögország egyesült ereje ellen és szembe szálltak Achilles hősiességével, Agamemnon bölcsességével és Ulysses ravaszságával...

— És belebuktak! — sivitott egy éles hang, mely mint a kilőtt nyíl Jón báró szájából repült Sámson úr felé. A kegyelmes úr csak most tért magához meglepetéséből és rögtön sietett támadólag föllépni.

— Hát aztán? — dörögött vissza Sámson úr, — ez nem üzleti vállalkozás, itt a siker vagy sikertelenség nem határoz, sőt teljesen mellékes dolog. Belebuktak, de Homérosz

EGY MONITOR A BUDAI DUNAPARTON.

RÉSZLET EZ EGYIK MONITOR FEDELZETÉRŐL.

AZ ANGOL DUNAI FLOTILLA BUDAPESTI LÁTOGATÁSA.

halhatatlan lantjára kerültek és évezredek óta élnek és élni fognak a világ végezetéig. Hát mi megcsináljuk a magyar Iliászt, megmutatjuk, hogy mi sem vagyunk hitványabbak más nemzeteknél...

Most Mefisztó megint lecsapott:

— Szóval hadat üzen egy egész nemzetnek, egész Európának és még a hazai kormányt se találja maga mellett.

Sámson báró olyant ütött öklével az asztalra, hogy a rajta levő vizespoharak és üvegek mecsörrentek.

— Ugy van, hadat üzenünk az egész világnak. Minél nehezebb és veszedelmesebb a vállalkozásunk, feladatunk méretei annál magasabban, fölségebben és kolosszálisabban bontakoznak ki előttem. Annál könnyebben fölrázzuk vele az elfásult és kifáradt nemzet lelkét. Azt mondtad, hogy belepusztulunk? Hát aztán? Ez nem fontos, a fő a példaadás, maga a pusztító tény, hogy egy maroknyi ember ezt meg merje csinálni. Egy nemzetet nemcsak a diadalok tehetnek halhatatlanná, hanem a szenvedések is. Az utódok nemcsak a dicső győzelmekből merítik erőt, hanem az elődök vértanúságából is. 1849-ben a magyar ügy nem akkor diadalmaskodott, mikor a honvédek a zászlót fölülték Budavár vérmosta fokára, nem is akkor, mikor ötféle nemzetiség belső lázadását és osztrák császár hatalmát leverték, hanem akkor, a mikor a tábornokok az aradi Golgotára léptek. Mert a történelem akkor jegyezte bele a nemzet nevét az örökkévalóság könyvébe és hozzátette, hogy ez a nép megérdemli az örökséget, a szabadságot és a függetlenséget, mert fia meg tudtak halni hazájukért. Meg tudtak halni nemcsak a csaták lelkes és mámorító hangulatában, hanem osztrák kaszárnyák udvarán, zsoldos katonák sörtéize alatt, penészes börtönök magányában és a verpadon, hóhérsége által...

Mint az égdörgés gördült tova e hang és megtöltötte a boltíves termet, mely már majdnem teljesen sötétségbe borult. E pillanatban valaki fölcavarta a villamos lámpást és egyszerre vakító világosság támadt. Ott állott egész nagyságában kiegyenesedve a fehér hajú és fehér szakállú aggastyán, mintha maga az anyaföld szelleme volna. Arca sugárzott, a szeme ragyogott. Hozzá simulva, beléje kapaszkodva egy gyönyörű ifjú leány, mintha védelemért menekült volna a most megnyitkozott óriási erőhöz. A váratlan kigyuladt fény leplezte az arczokat, melyek most olyan őszintének mutatkoztak, mint a fémhály leple alatt. Az egyiken gúny ült, a másikon nevetés, a harmadikon lelkesültség, a negyedikben, ötödiken meghatótságot, csodálást, szomorúságot. Legretentesebb volt Jónak az arcza. Ez az ember, a ki bármilyen indulat vagy érzelm számára hozzáférhetetlen volt, ezuttal gyöngének bi-

zonyult, s lelkén úrrá lettek a szenvedélyek és ezt még az arcza se tudta eltitkolni. Az arcza eltorzult a dühtől, a félelemtől és a gúnytól. Apjának excentrikus gondolata dühre gerjesztette, de egytálla félelmet és rettegést is keltett benne az a gondolat, hogy őt ebben a nagy összeütközésben anyagi tönkreteljesen fenyegeti; nyomban következett rá a kicsinylő gúny kifejezése, mely gyermekesnek és szinpadiasnak találja apja föllépését. Mindez egy pillanatig tartott, a következő percben már minden arc visszanyerte rendes kifejezését. Jón is szokott hideg közömbösséggel nézett maga elé.

Egy darabig csönd volt, melyet újra Jón báró hollókarogáshoz hasonló hangja tört meg.

— Ha ugyan akadnak bolondok, a kik apámnak, lehet, hogy hősiés, de mindenestre bizarr, abszurd ötletét helyeslik és tetel támogatják.

Az asztal végéről mint a harangkongás zúgott föl a báróhoz egy hang:

— Báró úr, jelentkezem első bolondjának és utolsó közömbösnek.

A báró érezte, hogy a hozzája simult remegő kis pintyökemadár összezerzen. Ez a hang Uzonyi Barnáé volt.

— Köszönöm és elfogadom, — felelt Sámson báró az eddigi tönustól teljeen elütő, olyan meleg és lágy hangon és olyan tekintettel Barnára, hogy Klárka szívét, maga se tudta miért, édes öröm járta át. Az a benyomása volt, hogy az ő görög Istenne most vonult be nagyapus szívébe. De mindjárt utána mélységes szomorúság fogta el. Milyen más emberek ezek, mint az ő apja! És miért nem lehet apa olyan, mint ezek?

A mint Uzonyi Barna kiáltása és Sámson úr felelete rá elhangzott, Jón báró egy félfordulatot téve, a fiatalemberre nézett, mintha csak most venne tudomást a jelenlétéről. És micsoda lenézés, kicsinylés, sőt megvetés ritt le az arczról. Mintha azt akarta volna mondani, aha, jelentkezik az éhenkórászok, mert dúsgazdag embernek kizsákmányolható bogaráról van szó. Barna megborzongott, mert úgy érezte, hogy Jónak a tekintete mint egy nedves pók máskál az arczán. A keze ököre szorult és merőn a szeme közé nézett ennek az embernek az ő nagy, becsületes és tisztafényű szemével.

Óriási erővel megfékezte lelke indulatát és éppel le akart ülni, mikor recsegve szállt feleje Jón hangja:

— Tiszta örület. Még pedig úgy látszik, ragadós örület!

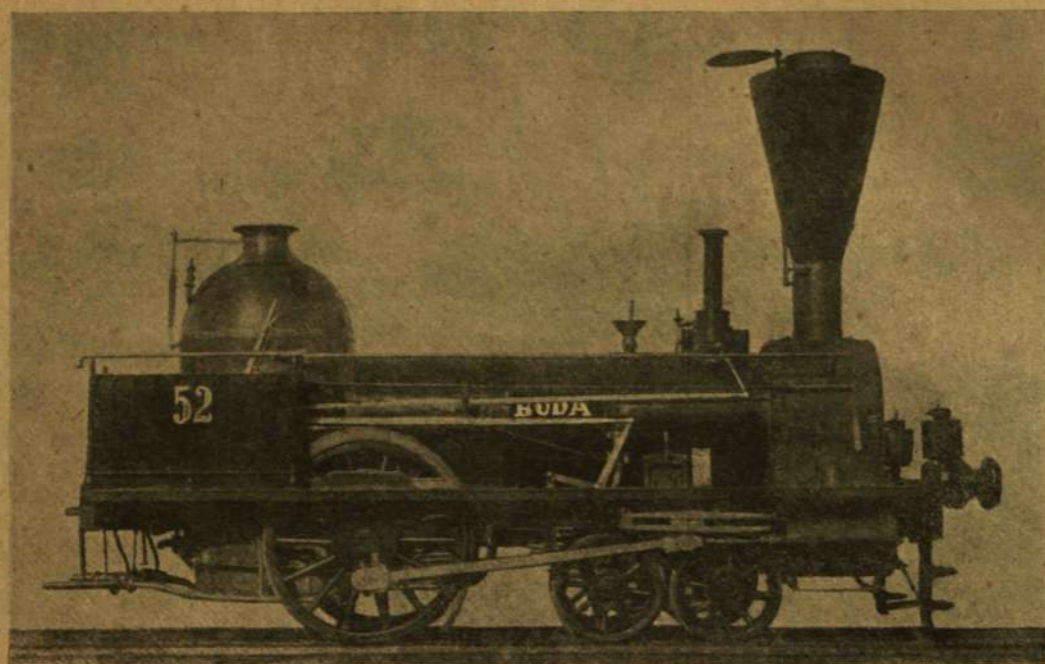
Barna belekapott a mellette álló András karjába, mert valami támasztéknak érezte szükségét. Kis ideig lihegett, aztán erős hangon így szólt:

— Ugy van, kegyelmes uram, ez a tiszta örület. Tehát hidegen konstatálhatjuk, hogy a kik ezt követik, örültek. De ki kell jelen-

tenem kegyelmes uram, hogy ha mi ilyen örültek vagyunk, igen jó társaságban vagyunk azok... Mindnyájan tudunk egy bizonyos Zrinyi Miklósról, a ki lábát egy om-latag várbán megvetve, útját szegte az ozmánok világverő hatalmának és ezzel megagátolta az ország nagy részének és tán Európa egy részének elpusztítását... A történelem beszél Dobóról, Eger várának kapitányáról, a ki maroknyi hadával torkon ragadta az óriás erejű törököt és addig viaskodott vele, míg azt visszavonulásra nem kényszerítette... Jó sokáig kellene itt beszélnem, ha összes hőseinket és vértanúinkat föl akarnám sorolni, de nem beszélek, mert ebben a kastélyban és ebben a családban ezt mindenki jobban tudja, mint én. Én csak ezek közül az örültek közül a legmagasabban példaként akartam fölörölni. Nos igen, mi ezeknek a társaságába akarunk bejutni és én mint fiatalember boldog vagyok, hogy alkalmam nyílt Sztregovay Sámson báró katonájának fölcsapni... Azt azonban érzem, hogy csöndesen, sőt egészen titokban kellett volna megcselekednem, mert akadhatnak szkeptikus emberek, a kik azt mondják: Könnyű neked fiatal barátom, a kinek nincs mit vesztenie. Kegyetlen gondolat, kegyetlen és hideg, mint az északi fény, hogy valakinek egy ilyen országgrabláson azért nincs mit vesztenie, mert szegényember és mert minden ingatlan vagyona az a sírgödör, melybe egykor temetni fogják. Ezzel szemben kijelentem és mikor ezt mondom, szívem minden csepp vére megszólal bennem, hogy nekünk koldusoknak épp annyi a veszteni valónk, mint a leggazdagabb embereknek. Tudják meg ugyanis, hogy én is azok közé a naiv emberek közé tartozom, a kik a haza fogalmát szentnek tartják, a kik azt vallják, hogy föld és föld közt van különbség, és egészen más az a föld, melyen születünk, melyen-erdőből a bölcsönkhöz való fát kivágták és melynek erdőjéből koporsónkfáját is kifakarni fogják. Ha ilyen katasztrófa sújtja országunkat, mint a milyen most fenyegeti, akkor tönkre megy bennünk egy csomó ábránd, remény, terv és illúzió, a mi mind ebből a földből sarjadott ki és ehhez fűződik, melyek e földnek virágzásával és boldogulásával ragyogtak, hanyatlásával pedig elhomályosodtak és elhervadtak. Az ilyen katasztrófa minket, ilyen hitet valló embereket lelkileg koldussá tett... mert a lelket is ki lehet rabolni, nem csak a testet...

(Folytatása következik.)

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.

AZ ELSŐ MAGYAR VASUTI MOZDONY, A MELY PEST ÉS VÁCZ KÖZÖTT 1846. JULIUS 15-ÉN INDULT ELSŐ ÚTJÁRA.

A 75 ÉVES MAGYAR VASUTI KÖZLEKEDÉS.

A f. évi július 15-ike nevezetes évfordulót jelent hazánk vasuti közlekedésének történetében. Ezen a napon volt ugyanis 75 esztendeje annak, hogy 1846. július 15-én hazánkban az első vonat közlekedett Pesttől Váczig és vissza. Oly határnap ez, a melyet a későbbi években oly hatalmas izmosodott magyar közlekedésügy kezdőpontjának fekinthetünk, és a mely megérdemli, hogy róla néhány sorban bizonyos kegyelettel megemlékezzünk.

Ennek a nagyjelentőségű eseménynek hosszas előzményei voltak. Daczára annak, hogy az országgyűlés minden vezető férfa meleg érdeklődéssel és a messze-jövőbe látó szellemmel karolta fel az új intézményt: részben az engedélyesek közötti huzavona, részben a felsőbb hatóságok (helytartó-tanács) halogatása folytán a már 1837-ben kezdődött tárgyalások csak 1844-ben jutottak annyira, hogy a magyar középponti vasút az építkezést ezen év augusztus 2-án megkezdhette Pest mellett, a váci töltésen. Kévs idő múlva a pest-szolnoki irány építési munkálatai is megkezdődtek.

A hosszantartó tárgyalások s a lassan haladó építkezés azonban a közönség érdeklődését és türelmét annyira túlfeszítették, hogy a vasút megnyitásában az emberek már alig mertek hinni.

Annál nagyobb meglepődéssel vette tudomásul a közönség az igazgatóságának a Pesti Hírlap 1846. július 7-ik számában közzétett azon értesítését, hogy a vasút pest-váci vonala július 15-én ünnepélyesen meg fog nyitni, s a következő napon a közforgalomnak is át fog adni.

Az ünnepélyes megnyitás július 15-én tényleg meg is történt. Délután négy óra előtt gyűlt össze Budának és Pestnek előkelő közönsége a pályaudvaron, s bámulattal szemlélte a hét személykocsiból és egy udvari termes-kocsiból álló vonatot. A személykocsiknak úgy tetszetős kiállítása, mint kényelmes belső berendezése általános megelégedést keltett; azok mindegyikében 58 személy fért el.

A vonat elején a „Buda” és „Pest” nevű zászlókkal és virággal díszített mozdonyok állottak.

Négy óra felé érkezett meg családjával és kíséretével István nádor is, a ki szintén a vonattal utazott, nemkülönben ott volt Kossuth Lajos és Széchenyi István is, a kiknek a vasút létesítése körül jelentős szerepük volt.

A vonat a benne elhelyezkedett meghívott vendégekkel egérvő éjjelezés közepette indult meg s alig néhány másodperc múlva el is tűnt a nézőközönség szeméi elől; Újpesten áthaladva, Dunakeszin vízvétel végett 10 percet tartózkodott, s Göd állomáson is megállás nélkül haladva át, Vácra érkezett.

A 35,9 kilométer utat, a 10 percnyi tartózkodást is beleszámítva, a vonat 59 perc alatt tette meg, a mi átlagosan 45 kilométer óránkénti sebességnek felel meg, a mely eredményrel a közönség teljesen meg volt elégedve.

A megnyitás utáni napon, július 16-án a pályát a nyilvános forgalomnak adták át. Naponta három vonat közlekedett oda és vissza, még pedig olyként, hogy azok Pest-ről Vácra reggel nyolc órakor, délután háromkor és este hét órakor, — Vácrról Pestre pedig reggel hatkor, délben fél 12-kor és este fél hatkor indultak.

A viteldji az engedélyezési szerződés értelmében egy utas után az I. osztályban 12 pengő krajczár, a II. osztályban 10 és a III. osztályban nyolc pengő krajczár volt mérföldenként, megjegyezvén, hogy a vonal hossza valamivel több volt mint négy és fél mérföld, a mihez képest az utazás az első osztályban 54, a másodikban 46, és a harmadikban 37 pengő krajczárba került az egész vonalszakazon.

A kocsik berendezése az akkori leírások szerint fényes és kényelmes volt. Az első osztályban vörös bársonnyal bevont ruganyos ülések, a másodikban ruganyos bőr-ülések és a harmadikban festett faülések voltak. A kocsikról azonban részletesebb leírásokat vagy fényképeket felkutatnom nem sikerült.

Annál becsebb adatokhoz sikerült azonban jutnom a mozdonyokról, a mennyiben kutatás közben, szerencsés véletlenből 12 oly mozdony-fénykép került birtokomba, a melyek hosszú éveken át a magyar középponti vasút jogutódjának, a volt osztrák-ma-

gyar államvasúttársaságnak budapest-nyugati pályaudvarán volt műhelyében a pincében heverték és 1855-ben vétettek fel. Ezek a fényképek az 1845-46-ban és a későbbi néhány évben szállított és üzemben volt mozdonyoknak minden átalakítástól ment, eredeti állapotát teszik szemléltetővé, s azonfelül a mozdonyok fontosabb méretei is rajtok vannak.

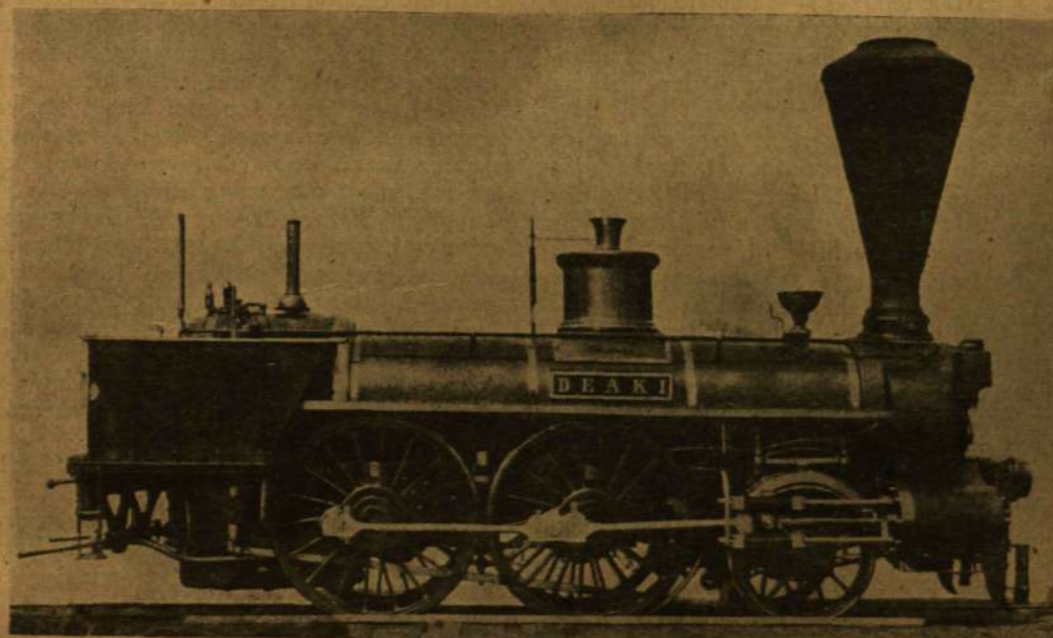
Az akkori mozdony-szerkesztők nagy hivatottságáról tanuskodik az, hogy a mozdonyoknál már 75 év előtt is megtalálták főbb vonásokban azokat a fontosabb szerkezeti beosztásokat és elrendezéseket, a melyek egy mozdony jó működésének alapját képezik.

Igaz ugyan, hogy a mozdonyok jórésze Bécsben, egy néhány külföldön is készült, de nem szabad elfelednünk, hogy a mozdony-szerkesztés akkor még oly fiatal korát élte, a mely még alig néhány évre tekinthetett vissza. Hiszen a mai mozdonyok őse, Stephenson György „The Rocket” mozdonya csak 1829 október 6-án, tehát alig 17 évvel előbb tartotta meg első próbamenetét Liverpool és Manchester között s ez bizony szerkezetileg még nagyon messze állott az 1845-46-ban szállított mozdonyoktól.

De ha a mozdonyok főbb szerkezeti elvei már akkor oly helyesen állapították is meg, azoknak egyéb felszerelése még nagyon kezdetlegesek voltak. Egy pillantás az alábbi fényképekre meggyőz bennünket arról, hogy a személyzet az idő viszonyosságai ellen védve egyáltalán nem volt. A mozdonyokon védőrács nem volt, sőt annak alkalmazása oly lassan haladt előre még a későbbi években is, hogy magam is szemtanúja voltam annak, hogy 1881 kora tavaszán a temesvári gyorsvonatot, mely reggel érkezett Budapestre, egy oly mozdony hozta, a melyen hátul a kazán fölött mindössze egy méter üveg-fal volt erősítve, a mely, az igazat megvallva, a személyzetet a szél, eső és fagy ellen semmit sem védelmezte, s az ősz, de tagbaszakadt és viharezett Portner nevű mozdonyvezető úgy érkezett be a budapesti pályaudvar csarnokába, hogy bajusza és szakállja teljesen együvé volt fagyva, szakálláról jégcsapok lógtak le s száját mindaddig nem tudta kinyitni, a míg a fűtőházba jutva, arról a jég le nem olvadt.

Nagy hiányát képezte a mozdonyok és személykocsik felszerelésének az is, hogy azok gyorsan és biztosan működő fékberendezéssel nem voltak ellátva, s ennek folytán a vonatok gyorsaságát fokozni alig lehetett. A Hardy-féle folytatólagos légürfék volt az első, a mely alkalmazásra került, de ennek felszerelése is lassan haladt előre, s a vonat-sebességek fokozása a gyorsvonatoknál is sok akadályba ütközött.

Igy például, midőn 1880 tavaszán a budapest-orsovai vonalon gyorsvonatokat akartak közlekedtetni s ezt megelőzőleg egy próbavonatot vezettek be, az azzal utazott főbb tisztviselők, a kiket szerencsém volt Czeglédén üdvözölni, nagy meglepődéssel és

A LEGRÉGIBB MAGYAR VASUTI MOZDONYOK EGYIKE.

JÁTSZÓ GYERMEKEK A BALATON HOMOKJÁBAN, KÖZTÜK ASTA NIELSON, A SVÉD MISSZIÓ BUDAPESTI VEZETŐJE.

A BALATONBAN JÁTSZÓ GYERMEKEK.

büszkeséggel említették, hogy sikerült elérniök a 10 mérföldnyi, vagyis 75 kilométer óránkénti sebességet, a mi akkor tényleg szép eredmény volt.

A magyar vasút legelső éveiben s a későbbi években üzemben levő mozdonyok közül kettőnek fényképe alább látható.

Az első vonat közlekedésének évfordulóján talán szabad még megemlékeznünk a magyar vasuti közlekedésnek az első vasút megnyitását követő első években bekövetkezett fejlődéséről.

Hazánkban második vasuti vonala, Pest és Szolnok között hasonló ünnepségek mellett 1847 szept. 1-én nyílt meg, mely alkalommal a vonatot az „István” és „Haza” nevű mozdonyok vitték.

Az 1848-49-iki események a vasútépítést egyelőre teljesen lehetetlenné tették. A magyar középponti vasút pénzügyileg válságos helyzetbe került, azt végül is az osztrák állam vette meg s Bruck, a bécsi központi kormány pénzügyminisztere erélyes kézzel és nagy körültekintéssel látott a vasuti vonalak tovább fejlesztéséhez.

Az osztrák kormány 1850 október 1-én a vácz-esztergomi és december 16-án az esztergom—pozsonyi vonalat is megnyitotta. Ekkor azonban a további építkezés, az osztrák állam mindinkább súlyosabb pénzügyi helyzete folytán újabb szünetet tartott és csak 1853 szept. 3-án nyílt meg a czegeled-félegyházi és 1854 március 4-én a fél-egyháza—szegedi vonal.

Közben Bruck miniszter egy nagyszabású építkezési programot állított össze, a mely 1854 szept. 1-én nyert legfelsőbb jóváhagyást és 12 új vasuti vonalnak építésére vonatkozott. Ezeket a vonalakat azonban az állam, pénzügyi helyzetének válságos volta

miatt nem volt képes kiépíteni, de sőt a meglévő vonalait is kénytelen volt áruba bocsátani, s megalapította a cs. kir. osztrák államvasút-társaságot és a Ferencz József keleti vaspályatársaságot, — a mely utóbbi csakhamar a déli vasút-társaságba volt kénytelen beleolvadni. Ezen új társaságok, karöltve a kevéssel később megalakult tiszavidéki vasút-társasággal, most már gyors ütemben építették ki egymásután azokat a főbb vonalakat, a melyek később az oly hatalmas közgazdasági intézménynek izmosult Máv. gerinczét alkották. *Hoitsy Gida.*

REJTELMEK.

Csillagos ég.

Elnézem a sugárzó mély eget,
Csillag csillag mellett, csillag megett;
Egész chaos, de mégis összevág,
Összhangba zengő összevisszaság.

A mindenség egy óriási gyár,
Hol millió kerék forogva jár;
De mely erő viz és erő ragad,
Nem látom a süvöltő szijjakat.

Mely láthatatlan forrva zúg elő,
Hol rejtetik a nagy hajtóerő?
Mit fon, mit szó az óriási gyár?
S vajon mi lesz, ha egyszer csak megáll?

Idő és tér.

Van két dolog: az idő és tér,
Melyet csupán az ember ösmér,
A mindenek tudója,
Az Isten, nem tud mit se róla.

Az atom.

Miként a csillagmíriád,
Minden atom egy-egy világ.
S folyvást töröm a fejem balgamódon:
Milyen lehet az élet egy atomon?

Végtelenség.

A végtelen kicsinyt markodban szorítod,
Felfogni még se tudja elméd.
Oh, hogy ne volna hát örök titok
A végtelen nagy végtelenség?!
Fénybogár.

Fénybogár.

A végtelen s a kezdet és vég
Csillagatlan tenger-sötétség.
Kis fénybogár, parányi emberlem,
Még se akarsz világot gyújtani benne?!
Szédülő ember.

Szédülő ember.

Égi magassághoz minden földi mélység
Mily semmi csekélység!
Mégis az ember, a por a föld porából
A mélységtől szédül, nem a magasságtól.

Diadalmas élet.

Nem vész el a világ, örökké tart a lét,
Folyvást formálja bár az Úr saját művét.
Vissza nem térhet a sötét chaos, a semmi,
Ki egyszer alkotott, nem tud többé pihenni.

Örszem.

Mért állok itt? Elöttem mély titok,
S nem egyszer csaknem elnyom már az álom:
De mert az Úr e helyre állított:
Hűséges örszem, helyemet megállok.

Vargha Gyula

GYERMEKEK A BALATONBAN.

A NYARALÓ GYERMEKEK KIJÖNNEK A SZANATÓRIUM KAPORNÁJÁBÓL.

A STOCKHOLMI SVÉD-MAGYAR TÁRSASÁG GYERMEKNYARALTATÁSA BALATON-SZABADIN.

TÜZEK A HÓ ALATT.

Elbeszélés. — Irta Lőrinczy György.

Majdnem csonttá fagyott a hó az uton és mint fehér pánczél szorítja le a földet, mintha azt akarná, hogy meg se mozczanjon. S a föld engedelmesen elterül. A szán úgy siklik rajta, könnyedén, mint a csónak a tavon. Köröskörül a róna mély csöndje és homálya összeolvad a végtelen hópálást tompa fehérségével s a hideg és merev téli éjszakával. Az égről a kis álmos csillagok úgy pislogtak le, mintha ők is fáznának. A szánon Bárdy László ül, a kis filigrán feleségével, Tardos Emmivel. Az új szomszédtól, a szép Blombergnétől hazafelé tartanak, Madárpusztáról, a hol a dúsgazdag jövevény idegen asszony egyszerre társas középpontot csinált a házából az egész környéknek, örökös, pazar, hírhedt dáridóival. Bárdy dacos, arccsal állja a téli éjszaka metsző fagyát, mintha megszokta volna és föl se venné ezt a birkozást. Az asszonykája meg szinte elbujik és úgy elvész a prémben, mint az egér a szekrényben vagy a ruhás kosárban. Csak a kis hegyes, finom orra látszik ki a bundák-ból. A kezeckéi, mintha nem is volnának, úgy elrejtöztek a nagy teveszőr-muffban. De a szeme, a két eleven szeme ki-kikandikál és elmélyed a téli éjszaka dermeteg misztikumában. A lovak olykor nagyot horkantanak és fújják a meleg párát, a mi szinte mindjárt bele is fagy a szitáló ködbe. Semmi hang, semmi nesz. A széles nagy messziség, az alvó róna tán maga is megfagyott. Csak a kis csengő csilingel félenken a lovak nyakán, de az is elvész a szállongó zuzmarában. Bárdy szivarozik. Néha csöndesen morgva, meg-megszólal. Szinte sutog, a mint oda-odahajol az asszony füléhez:

— Jól van betakarva, Piczi?

— Akár a csecsemő. Még a kisujjam hegye sincs ki.

— Meg ne fázzék! Kemény hideg van.

— Ejh! fitymálja Emmy. Mintha valami kisgyerek volnék!

A férfi sértődötten elfordítja a fejét.

— Még az is terhére van! Ha féltem. Ha gondos vagyok!

Az asszonyka durczásan egyet ránt a vállán. Aztán megint elbámul. Be, a havas éjszakába, a zuzmarás fák közé és végig a meg-megcsillanó havas síkon. Nagyot hallgatnak. Láthatatlan árnyékok röpdésnek a szán körül. A melázás titkos denevérei, a miket az éj fantomjai hajszolnak föl a lélek szunnyadó mélyéről. A szán siklik, mint a gyík. Az egyforma, szintelen és dermedt tájékon nem is érzik, hogy haladnak. Mint a tengeren a hajó, vagy fön, a végtelen magasságában uszó gépmadár utasai. Fölöttük komor fekete öreg varjak eveznek át. S egyszer, az út szélén, két görnyeteg csavargó vánszorog el a szán mellett. Elöl a férfi megyen, kemény, durva lépésekkel, hogy a fagyos hó csakúgy csikorog a lába alatt. Utána az asszony, a kebelére pólyával kötözött csecsemővel. A hátán az elmaradhatatlan balyuval, alázatosan tipegve, lehuzva a fejét s a két kezét összedugva. A küzdő ember képe. A ki így vonzolja magát végig az életen, elől-hátul megrakva a sors terheivel, a miket cipelnie kell az éj örökös sötétjében, a bizonytalanság homályában, míg csak össze nem roskad. Osztozserűen, mintha meglepné őket, egyszerre pillant oda Bárdy László is, Emmy is. A férfi majdnem bosszusan szól.

— Hol az ördögbe járnak? Ilyenkor! Gyerekek! Ez is élet? Szegény asszony!

A felesége hideg, közömbös hangon felel.

— Én nem sajnálom. Én irigyelem.

— Ezt? csodálkozik Bárdy. És oldalvást az asszonyra néz. Ilyen szívtelen volna?

— Ezt. Nem látja azt a férfit? Egy bot a kezében. És törli az utat maga előtt. A feleségének. Biztonságosan, tépelődés, habozás, gond nélkül. Mert érzi az erejét. Hogy kész megbirkózni mindennel. Az asszony épp úgy követi. Tán azt se tudja, hová. Nem is gondol rá, mert az a férfi dolga.

— Na, Piczi... Ha maga volna annak az asszonynak a helyén!...

Emmy habozás nélkül vágott a szavába.

A «LIDO».

A «STRAND» SZÉLÉN.

UZSONNA.

KÉPEK AZ UJPESTI «LIDO»-RÓL.

ÖLTÖZŐ EGY LEDÖNTÖTT FATÖRZSÓN.

A MELEG HOMOKBAN.

PIHENŐ A FÁK ALATT.

KÉPEK AZ UJPESTI «LIDO»-RÓL.

— Éppen úgy mennék. Az uram után.

Bárdy a fejét csóválja.

— Panasz nélkül? Zuglódás nélkül?

— Nem. Büszkén. Boldogan.

Megint hosszú hallgatás következett. Elgondolkoztak. A csengő egyhanguan csilingelt. A szán siklott. A lovak rázták a csótáros fejüket és olykor meg-meghorkantak. Egyszer Bárdy megint némileg kissé indulatosan megmordult.

— Ezt az Isten se érti! A ki még... Az asszony...

— Persze. Persze, hogy nem érti. Kérdezze meg a szép Blombergnét.

— Blombergnét? Én?

— Igen. Az este. Mikor a kezét úgy megszorította. Hiszen láttam. Tíz lépésnyire voltak tőlem, de oda is hallottam a vékony ujjainak a ropogását. Majdnem éreztem a maga kezének a csontját. Azt hiszem, föl is szisszent a fájdalomtól. Tán a vér is kiserkedt az ujjá között. Mégis mosolygott. És én... hogy irigyeltem!

Bárdy értetlenül bámult rá.

— De... Piczi... Emmy!

— Velem meg mindig olyan puha, olyan alázatos, mint maga a sóhajlás. Mindig délget. És kér. És könyörög. Meg... aztán... Annak meg összetörte az ujját.

A férfi keserűen elmosolyodott a jégcsapos bajusza alatt.

— Csacsi! Tán jobb volna, ha megverném? A maga édes fehér bőrét! Azt a kis cukorszobrot! Én!

Az asszonyka semmit se szólt. Csakúgy magában azt gondolta:

— Jobb. Inkább azt...

Osszehuzta magát a nehéz bundában. Fizikailag is épp úgy elrejtözött, mint az értelmetlen, a szóvalan lelke a férje elől. Mintha csak azt várná, hogy az magától keresse és találja meg a kulcsát annak a rejtelemnek, a mi az ilyen kis fehér szív mélyén imbolyog, zavaros öntudatlansággal... Már befordultak a kastély udvarára. A szán csöndesen megállott az altana alatt. S Emmy fűgén, mint a gyík, bújt ki a prémekből és a lábzsákból. Szinte leestek róla a súlyos ruhák. Aztán szaladt föl, a lépcsőkön. Bárdynak még valami rendelkeznievalója akadt az ispánnal, a cselédekkel. Mikor a felesége után sietett és a hálószobába benyitott, Emmy már az éjjeli toaletjtét igazgatta.

Az asszony két szeme még hidegben nézett a belépő férfire, mint a fehér kebele és a fehér karja. Olyan volt, mint az alvó virág, a minek a kelyhébe ismeretlen méz zárközött. Bárdynak a téli fagy érdessé marta az arcát, de most a szilaj vére előntötte. Az erek kiduzzadtak rajta és a széles homlokán. Alakja délcegre nyúlt ki az izgalmas vágytól. Szinte dühösen szedte a lélekzetet. Fújt, mint a csatoló, mielőtt rohamra ugrik. Félkezni akarta a felindulását, de nem bírta vele. S egyetlen, nem is aczélos, de kérlelhetetlen és visszatartatlan mozdulattal feszítette ki a két karját és nyálábra kapta a kis, filigrán asszonyt. Aztán magához szorította, szilajon, erőszakosan, mint az ölbéli játékbabát. Az ajakát odaszorította az asszony piczi kis szájára. Hosszú, szenvedelmes csók után a karján vergődő csecsebecsét maga elébe tartotta és a szemébe nézett. Lángoló, véres szemében a tigris szerelmes, vad szomjúságával.

— Osszetörlek. Széjjelmorzsolak. Minden porcikádat szétmarcangolom. Kiharapom a két égő csillagot a szemgödből és a szájadból kiszívom a véredet, a lehelletedet, a lelkedet... Mig csak lángba nem borulsz. Mig csak a tűz szilajságával körül nem ölelsz a gyöngye gyermekkaroddal, mint a futó rózsza a tornác oszlopát!... Tel...

És csókolta. A szemét, a száját, az illatos fekete haját. S az asszony égő szeme feléje villant. Az érthetetlen, a megmagyarázhatatlan üdvösség bámész tüze sugárzott belőle a férfi felé. S az arcából és egész kis nyúlánk alakjából is, a mint alétan ringott a férfi izmos karján.

— Szeret?... susogta.

Még sohase kérdezte ezt. Most legelőször. Most ez a kérdés reszkett az égő szemében, a gyönyörtől vonagló ajkán, az egész tes-

ÁLDOZÁS.

Paul Verlaine után.

Szerelmeddel megsebzél, ó Uram
S a sebnak szája szinte még vonaglik,
Szerelmeddel megsebzél, ó Uram.

Ó Istenem, képed belém nyilalt,
S a sajnó fájdalom itt mennydörög még,
Ó Istenem, képed belém nyilalt.

Uram, beláttam, hogy minden hiú,
S lensömbe költözött a dicsőséged,
Uram, beláttam, hogy minden hiú.

Habzó Boroddal öntsd el lelkeket,
Gyurd egybe éltem szentelt Kenyereddel,
Habzó Boroddal öntsd el lelkeket.

Im ki nem ontott vérem itt vagyok,
Im húsom is, méltatlan szenvedésre,
Im ki nem ontott vérem itt vagyok

Im homlokom, mely csak pirúlni bírt,
Imádott lábaidnak zsámolyául,
Im homlokom, mely csak pirúlni bírt.

Im kezeim, munkát nem ismerők,
Parázsra szórjanak majd ritka tömjént,
Im kezeim, munkát nem ismerők.

Im a szívem, mely csak hiába vert,
Bús Golgotád tövisein dobogjon,
Im a szívem, mely csak hiába vert.

Im lábaim, e léha vándorok,
Kegyed szavára fussanak serényen,
Im lábaim, e léha vándorok.

A hangom ím (hazug, mogorva volt),
Bűnbánatom önvádait susogja,
A hangom ím (hazug, mogorva volt).

Im szemeim, tévelygés mécei,
Imádság könnye közben hunyjanak ki,
Im szemeim, tévelygés mécei.

Ó áldozat s bocsánat Istene,
Hálálanságom ó be szörnyű mély kut,
Ó áldozat s bocsánat Istene,

Jaj Istenem, te rettentő, te szent,
Te látod, bűnöm mily fekete örvény,
Jaj Istenem, te rettentő, te szent,

Ó béke, öröm s boldogság Ura,
Minden félelem és tudatlanságom
— Ó béke, öröm s boldogság Ura —

Te ismered, ó mindet ismered,
És azt is, mely enyém, a szegénységet,
Te ismered, ó mindet ismered,

De a mim van, im átadom Tenéked.
Juhász Jenő.

SZEPESY GYÖRGY DEBRECZENI KANÁSZBOJTÁR
ÖNARCKÉPE.

tén. És Bárdy mámorosan szorította, újra meg újra lecsókolta a suttyogó szájacskáját. Szót keresett, a mibe fölkorbácsolt érzelmi kitorjének. Valami viharos szót, a mi magával sodorja mindazt a gyönyört, a mit a karjai között tartott s a mivel nem bírt betelni.

— Szeretlek-e? csuklotta az asszony felé. Én? Szeretlek-e?...
Az Emmy finom, leányos fehér karja lassan megmozdult. Majd egyetlen, szenvedelmes rándulással görcsösen fonódott a férfi kidagadt nyaka köré. Okos, szép fejét föl emelte és a száját sóvárgó vágygval nyujtotta előre, mint az alélt madár, lehunyva a szemét.

— Nem megyünk többé oda? ... Nem? Nem? ...

A kacagás és a zokogás hangja zivakodott a szájacskáján. S a meleg kis szobán a szerelem halhatatlan pillanata suhant át. És Bárdy megérezte azt.

— Nem. Nem. Nem, lihegte az asszony felé. Töled... sehova!

A kandallóban pattogott a tűz. A kósza hold odakünn, odafönn előbukkant a fagyos felhők közül és bepislogott a megdermedt éjszakából. Az ég egy kis meleget koldult — a szerelemtől.

A KANÁSZBOJTÁR — KÉPKIÁLLÍTÁSA.

„Én vagyok a nyomorfia, Szepesy György kanászbojtár...” — így kezdte Szepesy György kanászbojtár a levelét, melyet néhány hónappal ezelőtt Istvánffy Gyula festőművészhez intézett, Debreczenbe. És így folytatta: „Ha szépen legelt a konda, rajzoltam...” És mellékelte néhány képet is a levélhez: mint vélekedik Istvánffy e holmik felől? melyeket azoközben csinált, hogy — szépen legelt a konda...

Istvánffy el volt ragadtatva, a minthogy a festmények, rajzok, a melyek közül kétötöt mi is bemutatunk, nem közönséges festőtehetségről tanuskodnak. (Az egyik, — a magános fej, — a bojtár önarcképe.)

... Szepesy György kanászbojtár már nem legelteti a kondát a hajdudorogi határban. Április elsején, a mikor kitellett a szolgálata, nem vállalta tovább a kondásságot: elhatározta, hogy minden idejét a művészetnek szenteli. Nos, eme elhatározását, az apja, — a ki maga öregkanász — nem fogadta „kitorzó örömmel”. Ugy vélte, hogy a festés — dologkerülésnél nem több. (A kanászság, az más!) És végül elzavarta a háztól a flút. György Istvánffyhoz ment Debreczenbe és immár kiállítást rendezett a Kereskedelmi Csarnok dísztermében. A kiállítás iránt igen nagy volt az érdeklődés, sőt akadt egy műpártoló, a ki hajlandóságot mutat, hogy Pestre hozza a kanászbojtárt: legyen belőle festő!

SZEPESY GYÖRGY DEBRECZENI KANÁSZBOJTÁR
EGYIK RAJZA.

A SZERELEM ÉS LEWISHAM ÚR.

Regény. (Folytatás.)

Irta H. G. Wells. — Fordította Tonelli Sándor

— Minden gondolkozás nélkül. Miért nem?
— De hogy élhetek meg?
— Az későbbi kérdés. Ha...

— Nem érthetek önnel egyet, Dunkerley úr, — mondta Parkson. — Nem tudom, hogy olvasta-e ön a *Sesam és lilium*-ot, abban azonban sokkal jobban ki van fejtve, sem mint arra az én szavaim képesek volnának, hogy mi az asszony helyzetének az ideálja...

— A *Sesam és lilium* badarság, — szakította félbe Dunkerley. — Nem a mi esetünk. Általában Ruskin nem az. Tulságosok sok névelő és diszítő jelző. Nagyszerű angoltság, kétségtelenül, de nem az én stílusom. Olvasásuk a füzernagykereskedők leányai, ha finomodni akarnak. Nekünk nincs módunkban, hogy finomodjunk.

— De te csakugyan elvonnél egy leányt...? — kérdezte Lewisham, példátlan csodálkozással szemlélve Dunkerleyt.

— Miért nem?
— És mivel...? — habozott Lewisham.
— Évi nyolcvan fonttal. Feltétlenül!

Egy fiatalember szolt közbe, aki eddig hallgatott és rekedt hangon mondta:
— Vegyük figyelembe a leányt.

— De mire való a házasság? — kérdezte Bletherley, a nélkül, hogy figyelemre méltatták volna.

— Megbocsássanak, de mégis nagy dolog,

ha valaki megkéri egy leány kezét... — kezdte újból Parkson.

— Nem úgy van. Ha a leány rátalált a férfire, a férfi pedig a leányra, együtt van a helyük. Mire való volna a pusztá sóvárgás? A dolog kölcsönös. Küzdjenek együtt.

— Helyes! — mondta Lewisham hirtelen meghatottsággal. — Igazi férfi módjára beszélj, Dunkerley. Kössenek fel, ha nem igaz.

— Az asszonynak a helye, — próbálta magyarázni Parkson, — az otthon. De ha nincsen otthon...! Azt tartom, hogy a férfi, ha kell, küzdjön hét évig, mint Jákób tette Rachelért, fékezze meg a szenvedélyét, hogy az otthon kényelmessé és édessé tegye a nő számára...

— Ketrecz a kis házállat számára, — mondta Dunkerley. — Nem... én asszonyt akarok elvenni. A női nem mindig részt vett a létért való küzdelemben, nem is volt a kárára, mindig része is lesz benne. A legnagyobb gondolat — a létért való küzdelem. A nő, a ki nem küzd a férfi oldalán, hozzá hasonlóan, a nő, a ki csak kitartanak, etetnek és ruháznak...

Habozott, mintha nem tudná befejezni a mondatát.

Egy szeplős képű fiú, a ki hatalmas pipát tartott a foga között, valami bibliai kifejezést idézett.

— Micsoda kapadokány! — mondta Dunkerley. — Azt akartam mondani, hogy az ilyen nő „hárem egyesben”.

A pipázó fiú megsértődött.
— Valódi Perique, — mondta Dunkerleynek.
— Beteg lesz tőle, — felelte Dunkerley.
— Csak a pácólása komisz, — magyarázta a kiváló Perique-dohányt szívó diák.

... Ez volt az estének Lewishamot legjobban érdeklő része. Parkson hirtelen felállt, elővette a *Sesam és lilium*-ot és hosszú, édességtől csepegtő részletet olvasott fel belőle, mely úgy hatott, mintha lehengerelték volna a vitát, utána Bletherley lett egy vitaközörmény a középpontja, mely nagyon gorbombán végzett vele és kizárólag a saját személyéből álló kisebbségbe szorította. A házasság intézményét, a mennyiben az a south-kensingtoni diákoktól függött, közvetlen veszedelem nem fenyegette.

Féltiz tájban Parkson a többiekkel együtt eltávozott hazulról, hogy egyet sétáljon. Februárban szokatlanul meleg éjszaka volt és a hold fényesen ragyogott. Parkson Lewishamhoz és Dunkerleyhoz csatlakozott, — Lewishamnak nem kis bosszúságára, — mert bizalmas közlendő voltak ez este „az eszmék embere” számára. Dunkerley észkon lakott s így hármában az Exhibition Roadon felmentek a Kensington High Streetre. Ott elváltak Dunkerleytől s Lewisham és Parkson megint délnek tartottak, Lewisham új lakása felé, Chelseaben.

Parkson egyike volt az erény azon hirdetőinek, akikre a nemi kérdések vitatása ellenállhatatlan vonzóerőt gyakorolt. Az össze-

«NAGYATÁDI SZABÓ ISTVÁN-TELEP» ÜNNEPÉLYES FELAVATÁSA ADÁND SOMOGYMEGYEI KÖZSÉG HATÁRÁBAN.
(A HÁZHELYEKET SATZGER GÉZA ADÁNDI NAGYBIRTOKOS ADOMÁNYOZTA.)

jöveteleken nagy adag ékesszólás halmozódott fel benne. Dunkerleyvel a jó izlés határáig ment a vitaközörmény, utána pedig hatalmas és egyre jobban bizalmaskodó beszéd-áradattal öntötte el Lewishamot. Lewisham szórakozott volt. Ugy sietett, a hogy csak tudott. Az egyetlen célja az volt, hogy minél előbb megszabaduljon Parksontól. Parksonnak egyedüli célja pedig az volt, hogy érdekes titkokat mondjon el neki magáról és egy bizonyos csodálatosan tiszta lelki fiatal női személyről, a ki Lewisham már más alkalommal is hallott említeni.

Az idő mult.
Lewisham egyszerre azt vette észre, hogy egy lámpa alatt állva egy fényképet kénytelen szemlélni. A fénykép egy szimmetria nélküli, teljesen kifejezéstelen arcot ábrázolt, „művészi” redőjű ruhában, legelő hajfodrokkal. Kénytelen volt tudomásul venni, hogy ez a tisztaság mintaképe, egyben pedig Parkson személyes tulajdona. Parkson tekintete büszkeséget árukt el s szemelláthatólag elismerő bírálatot várt.

Lewisham küzdött az igazsággal.
— Érdekes arc, — mondta.

— A szó szoros értelmében szép arc, — mondta Parkson nyugodtan, de határozottan. — Megnézted a szemét, Lewisham?

— Hogyne, — felelte Lewisham. — Persze, hogy megnéztem.

— A tiszta ártatlanság... Olyan, mintha kis gyermek szeme volna.

— Igen. Csakugyan olyan. Nagyon szép, öregem. Gratulálok. Hova való?

— Ilyen arcot még sohasem láttál Londonban, — dicsekedett Parkson.

— Soha, — jelentette ki Lewisham határozottan.

— Akárkinek nem mutattam volna meg, — mondta Parkson. — Talán te sem tudod egészen értékelni, hogy ez a tiszta szívű, csodaszép leány micsoda nekem.

A fényképet ünnepélyesen visszahelyezte borítékjába és olyan tekintettel nézett Lewishamra, mint a ki a vérszövetség szer-tartását hajította végre. Azután bizalmaskodva beleakasz kodott Lewisham karjába, a mit egyébként Lewisham ki nem állhatott, és a szerelem részletes elemzésébe bocsájtkozott bele, a „tisztaság mintaképe” vonatkozó apróságokkal fűszerezve. A mit mondott, közel állott Lewisham gondolatainak tárgyához, hogy felkeltse az érdeklődését. Minduntalan válaszolni akart és ostoba vágyat érzett, noha tisztában volt az ostobasággal, hogy a bizalmaskodást ő is bizalmaskodással viszonozza. A túlzó ömlengések alatt azonban Lewisham megint elvesztette a türelmét és csak arra érzett vágyat, hogy megszökjék Parksontól.

— Minden embernek szüksége van vezércsillagra, — mondta Parkson, miközben Lewisham szitkozódást fojtott el magában.
Balkéz felől közel esett Parkson lakása s Lewisham arra gondolt, hogy a szóáradatnak

A TELEP LÁTKÉPE AZ ORSZÁGÚT MENTÉN.

A TELEP LÁTKÉPE AZ UDVARI OLDALRÓL.

FERRY OSZKÁR ÉS VÉRTANÚ TÁRSAI EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSE KIVÉZÉSÜK HELYÉN, A MOZDONY-UTCAI TANITÓKÉPZŐ INTÉZETEN. — KONCZ SÁNDOR TÁBORNOK CSENDŐRSÉGI FELÜGYELŐ ÜNNEPI BESZÉDET MOND.

VITÉZ NAGY PÁL TÁBORSZERNAGY, A VITÉZI SZÉK KAPITÁNYA ÁTADJA A VITÉZI TELKET VITÉZ SZÉKELY FRIGYES TŰZÉR TISZTHELVETTESNEK ÉS CSALÁDJÁNAK.

leg hamarabb úgy vethet véget, ha Parksont haza irányítja. Parksont gépiesen engedelmessé, de közben állandóan beszélt.

— Gyakran láttalak társalogni Heydinger kisasszonnyal, — mondta. — Bocsáss meg, ha beszélek róla...

— Nagyon jó barátok vagyunk, — ismerte be Lewisham. — De itt vagyunk már a „barlangodnál”.

Parkson megállt a „barlangja” előtt. — Még rengeteg mondani valóm volna. Elkísérlek egy darabon, legalább Batterseaig... Amint mondtam, a te Heydinger kisasszonnyal...

Ettől kezdve állandó célzásokat tett a Lewisham és Heydinger kisasszony között feltételezett bizalmas viszonyra, a mi teljesen kihozta Lewishamot a sodrából.

— Ezek szerint nálad sem fog már sokáig tartani, Lewisham, míg megismered a tiszta szerelem végtelenül nemesítő hatását...

Ekkor, mintha némileg azt remélte volna, hogy ezzel megfékezi Parksont elviselhetetlen fecsegését, Lewisham is bizalmaskodásra ragadtatta magát.

— Tudom, — mondotta. — Te azonban téves nyomon jársz... E három esztendő alatt kialakult az én sorsom iránya is...

Alighogy ennyit kiejtett, máris elment a kedve a további bizalmaskodástól.

— Nem Heydinger kisasszonyt akartad említeni? — kérdezte Parkson.

— Az ördög vigye Heydinger kisasszonyt! — kiáltotta Lewisham és az utca végén hirtelen, minden átmenet nélkül, udvariatlanul hátra fordított Parksont s mondatát félbeszakítva, az utca kereszteződésénél faképnél hagyva őt, útnak indult dél felé.

Parkson bámészkodva nézett a távolodó alak után, majd utána sietett, hogy bántó magatartásának okát megkérdezze. Lewisham egy darabig szótlanul haladt és Parkson mellette loholt. Azután hirtelen megfordult. Arca majdnem krétafehér volt és fáradt hangon beszélt.

— Parkson, — mondta, — bolond vagy!... A képed olyan, mint a birkaké, a modorod, mint a bivalyé, a beszéded pedig untat. Csupa ostobaság!... A leánynak, kinek a fényképét mutattad az elébb, közönséges vízszeme van, a tekintete pedig olyan kiállhatatlan, mint a te választásodtól természetesen várni lehetett... Most nem tréfálok... Eredj a fenébe!

A kitérés után Lewisham egymagában ment dél felé. Nem ment azonban egyenesen haza a lakására, Chelseaba, hanem órát töltött Battersea egyik utcájában és fel-alá járt egy ház előtt, mintha várt volna valakit. Hangulata a dübből az észlelős sovárgásba csapott át. Hacsak láthatná Ethelt

HODORAY SÁNDOR H. POLGÁRMESTER ÁTADJA MISKOLCZ VÁROS NEVÉBEN A VITÉZI TELKET VITÉZ NAGY PÁL TÁBORSZERNAGYNAK, A VITÉZI SZÉK KAPITÁNYÁNAK.

AZ ELSŐ VITÉZI TELEK ÁTADÁSA.

az ígérését. Megint seanceon volt... megszegette az ígérését, — zúgott szüntelenül ismétlődve az agyában.

Azután a magyarázat következett. — megszegette az ígérését, mert én elhagytam. Kíérezhettem volna a leveleiből. Megtette, mert azt hitte, hogy nem gondolok rá komolyan és csak gyerekeskedés volt az udvarlásom... Tudtam, hogy nem képes megérteni...

XIX.

Lewisham megoldása.

Másnap reggel Lewisham megtudta Lagune-tól, hogy a gyanúja alapos volt s hogy Ethel végre engedett a kényszerítésnek és beleegyezett, hogy vele megkíséreljék a gondolatolvasást.

— A kezdet igen jól sikerült, — mondta Lagune a kezét dörzsölgetve. — Biztos vagyok benne, hogy nagyon szép eredményeket érünk el vele. Kétségtelenül van benne tehetség. Mindig láttam az arczáról. Feltétlenül van tehetsége.

— Nagyon kellett kényszeríteni? — kérdezte Lewisham szinte erőlködve.

— Igen... meglehetősen nehezen ment. Meglehetősen nehezen. Mikor azonban kijelentettem neki, hogy alig lesz lehetséges, hogy megtartsam gépirónómnek, ha nem hajlandó teljesíteni a kívánságomat...

— Ezt mondta neki? — Igen... Chafferynak volt a szerencsés ötlete...

Lagune meglepődve állott meg. Lewisham, miután szokatlan mozdulatot tett a kezével, sarkon fordult és végigrohant a laboratóriumon. Lagune, kit ez a gondolatkörén kívül eső lélektani jelenség zavarba ejtett, bambán bámészkodott. „Nagyon különös” — állapította meg magában és csomagját kezdte rendezgetni. Minduntalan abbahagyta azonban és Lewishamot leste, a ki már a saját helyén ült és mindkét kezével dobolt az asztalon.

Egyszerre Heydinger kisasszony jött be a szertár-teremből és valamit mondott a fiatalembernek. Lewisham feltűnő kurtán felelt. Azután felállt, egy pillanatig habozott, hogy melyik ajtó válassza és azon, mely a hátsó lépcsőre nyílt, elhagyta a termet. Lagune délutánig nem is látta őt.

Ez este Ethel ismét Lewisham társaságában tartott hazafelé és mindkettőjük hangja nagyon komoly volt. Ethel nem ment egyenesen haza, hanem a helyett a Clapham Common tágas térségének gázlámpái felé

tartottak és ott sokáig beszélgettek. Ez esti beszélgetésük pedig életbevágó fontosságú volt.

— Miért szegte meg az ígérését? — kérdezte Lewisham.

A leány védekezése bizonytalan és gyenge volt.

— Nem hittem, hogy ennyit törődik velem, — felelte. — Mikor pedig abbahagyta a sétát, azt hittem, hogy egyáltalán nem érdeklődik. Amellett nem is volt szellemidéző seance...

Eleinte Lewisham heves volt és nyers. Lagune és Chaffery iránti haragja vakká tette őt a leány bűnével szemben. Leszólta a védekezését.

— Csalás, — jelentette ki. — Ha esetleg, a mit csinált, nem is csalás, mindenesetre ámtás, öntudatlan csalás. Ha még van is valami a gondolatolvasásban, mindenesetre rossz. Akár igaz, akár nem, csak rossz lehet. Miért nem olvassák ők egymás gondolatait? Miért van szükségük magára? Mindenkinek a lelke a saját tulajdona. Szent és sérthetetlen. Nem akarom, hogy a maga lelkével kísérletezzenek!... Nem akarom! Ennyire maga már az enyém. Nem akarom magát így béklyók között látni. Nem akarom, hogy az a kis örült hátul a maga nyakára tegye a kezét és kikérdezze. Nem akarom! Inkább megölöm magam, minthogy ezt tegyék.

— De ők nem azt tették velem! — Mindegy! Ezt akarják. Ez a kezdet.

Ákármi jöjjön is, de ebből nem szabad élni. Ez az egy biztos előttem. Ha tetszik, olvassanak gondolatot a lányukkal és hipnotizálják a nagynénjüket, de hagyják békében a gépirónőjüket.

— De hát mit tegyek én? — Ilyent ne kérdezz. Vannak dolgok, melyeket nem kell megtenni, akármi történjék is! Másként mindent lehetne kívánni! Hát a tisztesség!... Minden csak azért, mert maga szegény... Hát mondjon fel magának! Mondjon fel, ha úgy tetszik! Kaphat más állást is...

— De nem kapok egy guineát hetenként. — Akkor kevesebbet kap.

— De nekem tizenhat shillinget kell fizetni hetenként.

— Mindegy.

— Ethel szomorúan sóhajtott.

— De elhagyni London!... Nem tehetem... nem tehetem.

— Hogyan?... elhagyni London? — Lewisham tekintete egyszerre megváltozott.

— Igen... Az élet nagyon nehéz, — felelte Ethel. — Nem volnék rá képes. Pedig ők nem engednék meg, hogy Londonban maradjak.

DUSZIK LAJOS EV. LEKÉSZ MEGÁLDJA A VITÉZI TELKET ÉS AZ ADOMÁNYOZOTTAT, VITÉZ SZÉKELY FRIGYEST ÉS CSALÁDJÁT.

— Hogy érti ezt?

Ethel elmondta, hogy ha Lagune felmondani neki, vidékre kellene menni egy nőhöz, Chaffery nővérehez, a kinek társalkodónőre van szüksége. Ezt Chaffery követelte.

— „Társalkodónő” — mondották nekem. — A valóságban cseléd volnék, mert a néni nem tart cselédet... Az anyám mindig pöröl, ha vele beszélek. Azt mondja, hogy nem akarja, hogy elhagyjam őt, de fél Chafferytől. „Miért nem teszed meg, a mit akar?” — mondja mindig nekem.

Maga elé meredt a sötétedő éjszakában, azután nyugodt hangon tovább folytatta:

— Fáj nekem, hogy mindezt elmondjam magának. Csak maga az... Ha maga nem törődne velem... Maga volt az, a ki mindent megváltoztatott. Tovább csinálnám, ha nem magáról volna szó... Én... én segítkeztem neki... Ott voltam, hogy segítek, ha bármi baj történne Lagunenél. Igen... akkor este is. Nem... nem teszem többé! Nagyon nehéz volt, míg be nem vallottam magának. De igazában véve nem éreztem... míg ott nem találkoztunk. Akkor egyszerre

aljasnak és közönségesnek éreztem, a mit cselekedtem.

— És azután? — kérdezte Lewisham.

— Ez az egész. Azután megróbálhattam a gondolatolvasást, de igazában azóta nem csaltam egyszer sem... Ha tudná, hogy milyen nehéz...

— Azt szerettem volna, ha előzetesen szól nekem...

— Nem tudtam... Mielőtt maga jött volna, minden egészen másként volt. Chaffery gúnyolódott az embereken, utánozni szokta Lagunét és engem is megnevettetett. Az egészet tréfának tartottam. — Hirtelen megállt. — Miért is kellett jönni magának? Én nem mondtam... maga pedig tudta...

Közel volt hozzá, hogy zokogásban törjön ki. Egy pillanatig szót sem tudott szólni.

— Nem megyek a nővérehez, — siránkozott. — Gyáva lehetek, de nem vagyok rá képes.

Szünet következett. Lewisham tisztán és világosan látta maga előtt a megoldást. Titkos vágya hirtelen nyilvánvaló kötelességgé változott.

— Hallgasson rám, — mondta, a nélkül, hogy a leányra nézett volna, miközben bajuszát húzogatta. — Nem akarom, hogy bármi köze is legyen ezentúl ahhoz az utálatos csaláshoz. Tovább nem szabad beszennyezni magát. Azt se akarom, hogy elhagyja London.

— De hát akkor mit tegyek?

— Van, a mit tehet, ha van hozzá bátorsága. — És pedig?

Lewisham néhány pillanatig nem felelt. Azután a leány felé fordult és arczába nézett. A tekintetük találkozott...

A komor hangulata kezdett felderülni. Ethel arca halovány volt és félve, zavartan nézte Lewishamot. Lewisham úgy érezte, hogy új fajta gyengédség, egészen új érzés ébred benne. Eddig Ethelnek szépségét és eleven-ségét szerette és kívánta, de most egy halovány és könnyes szemű teremtes állt előtte. Úgy érezte, mintha elfelejtette és hirtelen újra megismerte volna őt. Egész lelkét végtelen vágyódás töltötte el.

— De mi az a másik dolog, a mit tehetek? — kérdezte újból Ethel.

A kérdésre nagyon nehéz volt megfelelni. Lewisham torkát és arczizmát valami egészen különös érzés, a nevetés és sírás közötti ideges feszültség szorongatta. Az egész világ a semmiségbe merült egy nagy kívánság előtt, ő pedig rettegett, hogy Ethel majd nem meri és hogy nem veszi őt komolyan.

— Mi az? — kérdezte Ethel újból.

— Nem gondolt arra, hogy én feleségül vehetem magam? — mondta Lewisham, kiből hirtelen kitért a szilárd és erős elhatározás.

CSORBA JÓZSEF KISGAZDA ÜDVÖZLI A GAZDATÁRSADALOM NEVÉBEN AZ ÚJ KISGAZDÁKAT.

AZ ELSŐ VITÉZI TELEK ÁTADÁSA.

Nem gondolja, hogy ez az egyetlen lehetőség a számunkra? Zsákutczában vagyunk! Magának abba kell hagyni a csalást, nekem pedig a... magolást. Meg kell esküdnünk.

Szünetet tartott, azután beszédessé lett. — A világ ellenünk van... ellenünk. Magának pénzét kínál a csalásért... hogy eljasszadjék. Mert a mit kíván, aljasság! Nem kínál becsületes életet, csak nyomorúságos kínlódást. A mellett elszakítja magát tőlem. Engem a siker ígéretével csábít, ha hűtlen leszek magához... Maga nem tud mindent... Evekig kellene várnom, talán örökké várnom kellene, ha meg akarnánk várni, míg biztos lesz életünk. Elkerülhetünk egymás mellől... elveszithetjük egymást... Küzdjünk ellene. Miért hagyunk el egymást, ha igazi szerelem más dolgokhoz hasonlóan nem üres szóbeszéd. Ez az egyetlen lehetőség kettőnk számára... a kik összetartozunk.

Ethel Lewishamot nézte. Arczárólétük zódott a zavar s a szíve hevesen dobogott. — De mi olyan fiatalok vagyunk, — mondta. — És miből élünk meg? Maga egy guineát kap hetenkint.

— Többet is kaphatok... többet kereshetek. Erről már gondolkodtam. Két napig gondolkodtam felette. A gondoltam, hogy mit tehetünk. Nekem van pénzem.

— Van pénze? — Majdnem száz font. — De mi olyan fiatalok vagyunk... Az anyám pedig...

— Nem kérdezzük meg őt. Senkit sem kérdezzük meg. Ez a mi ügyünk. Ez a mi ügyünk, Ethel. Nem az a kérdés, hogy hogyan és miként... ezt már előbb is éreztem... Drágám... szeretsz?

Ethel nem tudta egyszerre átérezni Lewis-ham felindulását. Zavart tekintettel nézett rá és még mindig gyakorlati szempontból nézve, számtani oldalára fordította az ügyet. — Vállalhatnék gépirást, ha volna gépem... Azt hallottam...

— Nem az a kérdés, hogy hogyan és miként. Az a fontos, hogy rögtön. Ethel, eleget vártam...

Megállt. A leány arcába nézett. Vágyódó és beszédessé szeme visszatükrözte mindazt, a mit sohasem tudott szavakba önteni.

— Mersz velem jönni? — kérdezte.

(Folytatása következik.)

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Martinovics. *Fraknoi Vilmos* történetíró pályájának eleje óta kutatja Martinovics apátnak és az általa szervezett összekülvésnek az adatait. Már sok évtizeddel ezelőtt, fiatal korában írt egy értékes könyvet XIX. század-eleji közéletünk e különös epizódjáról s ez a könyv akkor nagy benyomást keltett. Fraknoi azóta is tovább kutatott s most, mikor a forradalom megnyitotta a történeti búvárkodás számára a bécsi titkos levéltár eddig hermetikusan elzárt aktáit, ebben a dús-gazdag forrásban rengeteg új anyagot talált Martinovicsra és társaira vonatkozólag. Ez új anyag alapján új könyvet írt Martinovicsról. Első könyvének becsületére válik, hogy az a kép, melyet annak idején, hézagossabb információk alapján alkotott magának a magyar jakobinusok vezérének jelleméről, viselkedéséről és pályájáról, az új, bőséges adatkészlet alapján készült könyvben csak bővült, részletesebb lett, de alapvonásai nem változott s a mit az író valamikor csak sejtett és kombinált, az most mind pontosan dokumentálva van. Fraknoiának sikerült könyvével véglegesen elintézni egy érdekes magyar történeti problémát.

Balaton. Régi derék és érdemes írónk, Sziklay János, e cím alatt adta ki verseinek egyszerű, kedves hangú gyűjteményét. A Balaton iránti forró szeretet adja meg a versek tulajdonképeni színt: majd mindegyiknek van valami vonatkozása a magyar tengerre, egy képe, a mely a Balaton örök szépségének kimeríthetetlen gazdagságából van merítve, — nem egy a versek közül teljesen balatoni motívumokat vagy a Balatonnal kapcsolatos történeti emlékeket rögzít meg: A Balaton meglepően csekély helyet foglal el költészetünk motívumai közt, annál elismerésre-méltóbb Sziklay János érdeme, hogy erre a hiányosságra nyelmezett.

Balaton évkönyv. A *Balaton Társaság* kiadásában becses tartalmú és szép kiállítású évkönyv jelent meg. Szerkesztői, báró *Wlassics Tibor*, *Cholnoky Jenő* és *Sebestyén Gyula* igen értékes és gazdag anyagot hoztak össze az évkönyvbe kiváló írók és tudósok nagyobb részt a Balatonra vonatkozó műveiből. A szerkesztőkön kívül *Rakosi Jenő*, *Kozma Andor*, *Gárdonyi Géza*, *Szabolcska Mihály*, *Pekár Gyula*, *Vargha Gyula*, *Bárony István*, *Kiss József*, *Vikár Béla* és még számosan mások szerepelnek cikkeikkel, szépirodalmi közleményekkel, versekkel az évkönyv munkatársai között. A szöveget sok szép és érdekes kép teszi még értékesebbé. Az évkönyv ára 100 K.

KÖZGAZDASÁG.

A Magyar Cukoripar r.-t. az 1920/21-re 300 K osztalékot fizet. Minden 1200 K névértékű részvényét 2 drb 600 K névértékű részvényre cseréli ki, az alapítóját pedig 12 millióról 18 millió K-ra emeli. Az újonnan kibocsátandó részvényekből 6000 drb a régi részvényeseknek ajánlatik fel. Az elővételi jog minden 5 régi, illetve 10 kieserült részvény után 3 új részvényre, részvényenként 1500 K lefizetése ellenében f. hó 30-ig gyakorolható.

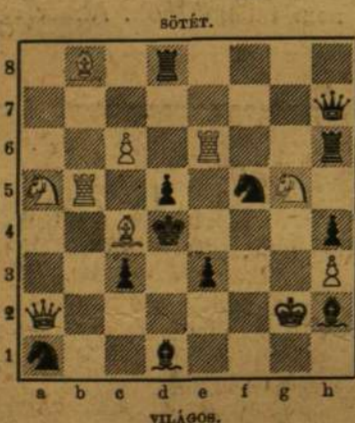
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Csíkay Károly*, a magyar kir. közigazgatási bíróság tanácselnöke, 70 éves korában, Budapestben. Régebben *Zólyomgye* alispánja, majd képviselő volt. — *Urmóssy-Maurer Mihály* Brassó megye volt főispánja, 73 éves korában, Budapestben. — *Szilasi Szilassy Géza* nyug. magy. kir. postatakarékpénztári főfelügyelő 65 éves korában, Budapestben. — *Farkasdy Dezső* ügyvéd, a székesfehérvári ügyvédi kar tagja, 71 éves korában, Székesfehérváron. — *Szűcs Nándor dr.*, Szolnok város főügyésze, Debreczenben. — *Gyergyószentmiklósi Kővér Lajos*, temesmegyei menekült földbirtokos Budapestben. — *Kovács Lajos dr.* vallásnászár, a Filadelfia-Egyesület elnöke, 51 éves korában Budapestben. — *Pozsár István* csongrádi áll. főgimnáziumi tanár 31 éves korában St. Jodokban (Fírol). — *Rochlitz Zoltán dr.*, az V. ker. állami főgimnázium tanára, Tiszalöknön.

Özv. *veresmarti Weresmarthy Bertalané*, szül. *Szentmártoni Öndy Vilma* 81 éves korában Szentendrén. — Özv. *verbói Szilaha Antalné*, szül. *nemeskéri Kiss Izidóra* 67 éves korában Czecczen (Fejér megye). — Özv. *Körmendy Antalné*, szül. *Wirth Katalin* 68 éves korában. — *Kajdácsy Ilona*, az Angol kisasszonyok 39 éven át fáradhatatlanul működött tagja, Eperjesen.

SAKKJÁTÉK.

3182. számú feladvány Zeppler Erich-től.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A *Vasárnapi Ujság* 1921. évi 12-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Jobb kevés jót tudni, mint sok haszontalant.*

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.
Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4.)

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsajtást, különlegességeket is.
SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

Földes Margit-crème

szappan, poudert legjobban a világon!
Mindennél kapható

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK

zsirolvasztó- és mosóüstök vörösréz-ből.
Vermorel-rendszerű szőlő-fermentáló, sémámentesítő, permegő alkatiszák gummitól és sárgaréz-től. Szőlőrudak és présék. Kuvonics-mozgósítók és daráló. Répavágók és szeszkeverők.
SZONTÁGH PÁL
réz- és szeszszámgár
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

Tanítók, katolikus körök és egyetek figyelmébe.

Elhalt tanító igen terjedelmes szép könyvtára körülbelül 1500-2000 kötet, továbbá jó karban levő harmonium, használt zongora, kottákkal jutányosan eladó. Özv. *Kakuja Mihályné*, Nagylapos, Békésmegye.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherceg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műlábakat, műkezeket, sörvkötőket, haskötőket, gummigöréc-harasznyakat stb. Dús választék az összes beteg-ápolási gummiárúknak és műszereknek.

Hirdessen

lapunkban

és tőkéje gyarapszik!

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

a szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeret-gazdagító olvasmányok való-ságos kincsesháza.

Rendes munkatársai: *Váradi Antal*, *Vargha Gyula*, *Lampérth Géza*, *Kürthy Emil*, *Avar Gyula*, *Feleki Sándor*, *Mihályffygné Fái Lenke*, *Berényi Lászlóné*, *Tábori Kornél*, *Kozma Imre*, *Csandy Sándor*, *Szekely Nándor*, *Jókay Lajos* stb.

Allandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőköl a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában,

Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

16. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 28.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: a július-szeptemberi évfolyamra 60 korona.
Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-állapított viteldij is csatolandó.

AZ ELSZAKÍTÁSRA ITÉLT NYUGATMAGYARORSZÁG.

SOPRON LÁTKÉPE.